

FIGURILE DE STIL (TROPII) reprezintă ”o mutare iscusită a cuvânt sau a unei expresii din înțelesul său propriu într-un alt înțeles” (Quintilian). Este ”un procedeu prin care se modifică sensul fundamental al cuvântului”. Figurile de stil dau forță expresivă discursului, îl înobilează, deghizează ideile inestetice și îmbogățesc limba. Figurile de stil nu exprimă direct ideea, ci indirect, prin sugestie, prin apel la sensurile altor cuvinte cu intenția nu de a transmite doar o idee (tranzitivitatea limbajului) , ci de a stimula sentimente și imagini.

FIGURILE DE STIL

NR. CRT.	FIGURI DE STIL	DESCRIERE	EXEMPLE LITERARE
1	ALEGORIA (lat. allegoria = a vorbi altfel)	Etimologic înseamnă ”a vorbi altfel”. Înrudită cu metafora, ea apelează la obiecte și fenomene convenționale pentru a sugera idei și constă într-o suită de imagini poetice (metafore, comparații, personificări, hiperbole, etc) prin care se concretizează idei generale și teme literare. Gradul ei de încifrare este destul de redus, fiind ușor de decodat.	Alegoria moarte-nuntă din balada <i>Miorița</i> este un ansamblu de tropi ce ocupă 2/3 din text iar metafora o <i>mândră crăiasă /a lumii mireasă</i> este doar un simplu element într-o suită mai amplă de figuri de stil. Fabula folosește alegoria. Romanul modern (Kafka) sau teatrul modern (E. Ionesco, Beckett, M. Vișniec) folosesc alegoria
2	ALITERAȚIA (lat. aliteratio)	Este o figură de sunet și desemnează repetarea în cuvinte a uneia sau a mai multor consoane, de obicei plasate la începutul cuvântului, cu scopul de a crea impresii imitative. Se deosebește de eufonie (repetarea vocalelor pentru crearea de efecte muzicale).	”Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare” ”Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie” (M. Eminescu, <i>Scrisoarea III</i>) ”Le serpent sifle sur sa tete.” (St. Mallarme, <i>Le serpent</i>) ”Prin vulturi vântul viu vuia.” (G. Coșbuc, <i>Nunta Zamferei</i>)
3	ANAFORA (gr.anaphora = ridicare)	Se definește ca repetarea aceluiași cuvânt la începutul mai multor versuri succesive sau în propoziții (fraze) în proză. Efectul este de intensificare a impresiei poetice. Se opune EPIFOREI (folosirea aceluiași cuvânt în poziții finale în vers, propoziție sau frază).	”A noastră-i jalea cea mai mare” ”A noastră-i truda cea mai sfântă” (Octavian Goga, <i>Plugarii</i>) ”Că vru ea un domn drept, și n-am despuiat pe unii ca să îmbogățesc pe alții... că vru ea un domn treaz, și-am vegheat, ca să-și odihnească sufletul ei ostenit (...)” (B. Șt. Delavrancea, <i>Apus de soare</i>) <i>Doină zic, doină suspin</i> Tot cu <i>doina</i> mă mai țin (Folclor)

LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „CUVIOASA PARASCHEVA” – MĂNĂSTIREA AGAPIA

4	ANTITEZA (gr.antithesis = opozitie)	Prin antiteză doi termeni opuși sunt alăturați cu intenția de a se ilumina reciproc. Este înrudită cu paradoxul și oximoronul și este importantă prin tensiunea pe care o creează forțând spiritul să gândească dual, pe principiul complementarității. Apare atât ca figură de stil cât și ca element de compoziție în opere artistice. Exemple: trecut/prezent, omul de geniu/omul comun, etc.	<p>”<i>Ea un înger ce se roagă – El un demon ce visează; Ea o inimă de aur – El un suflet apostat</i>” (M. Eminescu, <i>Înger și demon</i>)</p> <p>”<i>Copacii albi, copacii negri Stau goi în parcul solitar</i>” (G. Bacovia, <i>Decor</i>)</p> <p>”<i>În apa ei verzuie jucau sterlici de miere Și sub veninul groaznic simțea că e dulceață Dar fâlcile-nceștându-și, cu ultima putere Bătându-se cu moartea, uitase de viață</i>” (V. Voiculescu, <i>În grădina Ghetsemani</i>)</p>
5	ANTONOMAZA (gr.antonomasia = un nume pentru alt nume)	Este o variantă de SINECDOCĂ, prin care un nume propriu este înlocuit fie prin unul comun, fie prin perifrază.	<p>Creangă este un <i>Homer</i> al nostru Milthiade este numit <i>învingătorul de la Marathon</i> L. Blaga este numit <i>poetul din Lancrăm</i> M. Eminescu este numit <i>Luceafărul poeziei românești</i></p>
6	CATACHREZA (gr. catachresis = abuz)	Termenul se referă la folosirea cu sens figurat a unui cuvânt pentru a da nume unui obiect ce nu are denumire proprie. Ea este o metaforă lipsită de forța sugestivă prin folosirea ei repetată	<p><i>Picior</i> înseamnă inițial o parte a corpului omenesc. Sensuri derivate: <i>piciorul muntelui, piciorul patului, etc.</i></p> <p><i>Gură sau gât</i> înseamnă inițial părți ale corpului omenesc. Cu sensuri derivate: <i>gura peșterii, gura cămășii, gâtul sticlei, etc.</i></p>
8	COMPARAȚIA (lat. comparatio = asemănare)	Înrudită cu METAFORA, COMPARAȚIA stabilește o asemănare între o realitate numită printr-un termen cu sens propriu și o realitate denumită printr-un termen cu sens figurat. Cei doi termeni sunt asociați prin elemente morfologice: precum, ca, asemenea. În comparație, cei doi termeni sunt prezenți, în timp ce în metaforă este prezent doar termenul cu sens figurat. Comparația trebuie să fie surprinzătoare, adevărată, capabila să trezească idei și emoții. Pot exista comparații simple: ”fața-i roșie ca mărul”, ”le simțim ca-n vis pe toate” (M. Eminescu); sau dezvoltate: ”și-tocmai cum cu razele ei albe / luna nu micșorează, ci tremurătoare, mărește și mai tare taina nopții, așa îmbogățesc și eu întunecata zare / cu largi fiori de sfânt mister” (L. Blaga)	<p>”<i>Precum pulberea se joacă în imperiul unei raze, Mii de fire viorie ce cu raza încetează, Astfel într-a vecinicii noapte pururea adâncă, Avem clipa, avem raza, care tot mai ține încă</i>” (M. Eminescu, <i>Scrisoare I</i>)</p> <p>Și gonind biruitoare tot veneau a țării steaguri <i>Ca potop ce prăpădește, ca o mare tulburată</i> (M. Eminescu, <i>Scrisoare III</i>)</p>

LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „CUVIOASA PARASCHEVA” – MĂNĂSTIREA AGAPIA

9	ENUMERAȚIA (lat. enumeratio)	În antichitate era un element al discursului, precedat de <i>perorație</i> , în care erau recapitulate toate dovezile cuprinse într-o argumentație. Ca figură de stil, amplifică o imagine prin prezentare detaliată a unui aspect al realității, prin înșiruirea elementelor sale componente.	„Ziua <i>ninge</i> , noaptea <i>ninge</i> , dimineța <i>ninge</i> iar” (V. Alecsandri, <i>Iarna</i>) „Și, Doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații, și surorile ni erau sănătoși. Și casa ni era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor erau de-a pururi în petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea” (I. Creangă, <i>Amintiri din copilărie</i>)
10	EPITETUL (gr. epitheton = care este pus lângă)	Un determinant poetic care pune în lumină însușirea estetică a unui obiect sau a unei acțiuni. Funcția lui este de a stimula fantezia și sensibilitatea cititorului. Epitetul poate determina fie un substantiv, fie un verb și poate fi un adjectiv, un substantiv sau un adverb. Cuvânt cu sens conotativ, poetic, epitetul se înrudește cu metafora și comparația (<i>cicoarea ochilor</i> – metaforă, <i>ochii ca cicoarea</i> – comparație, <i>ochi de cicoare</i> - epitet) prin faptul că toate aceste figuri de stil presupun existența a 2 temeni: unul cu sens propriu, altul cu sens figurat. Epitetul poate fi: metaforic, hiperbolizant și personificator.	„Luna varsă peste toate <i>voluptoasa</i> ei văpaie” „Și-auzi <i>mândra</i> glăsuire a pădurii <i>de argint</i> ” (M. Eminescu, <i>Călin (file din poveste)</i>) „Dormeau adânc sicriile <i>de plumb</i> ” (G. Bacovia, <i>Plumb</i>) Tâmpla apasă pe umăr. Pășesc ca pe-o altă Planetă, <i>imensă, străină și grea</i> . (N. Labiș, <i>Moartea Căprioarei</i>)

11	EUFONIA (Euphonia = sonoritate bună)	Figură fonologică prin care se urmărește obținerea unor efecte poetice prin asocierea unor sunete, vocale și consoane. Eufonia evită asocierea sunetelor stridente sau aglomerarea consoanelor sau vocalelor în asocieri compacte. Figură de stil clasică prin excelență, eufonia ilustrează aspirația spre o idealitate muzicală a limbajului poetic.	„Argint e pe ape și aur în aer” (M. Eminescu) „Așteptăm într-un loc unde încă mai sună Din undele apelor line, izvoarele. Când va scăpăta soarele, când va răsări luna, Aici vor veni în șirag să se-adape Una câte una, căprioarele” (Nicolae Labiș)
12	EXCLAMAȚIA RETORICĂ	Constă în exprimarea unui sentiment puternic, prin exclamații și interjecții. Exclamația are valoare stilistică doar atunci când nu este sinceră, ci plăsmuită cu intenția de a provoca ideea contrară prin tratare ironică.	„Oh! Oh! Oh! Săraca țară a Moldovei!” (Ion Neculce, <i>Letopisețul Țării Moldovei</i>) „Spuma asta-nveninată, astă plebe, ăst gunoi Să ajungă a fi stăpână și pe țară și pe noi!” (M. Eminescu, <i>Scrisoarea III</i>)

LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „CUVIOASA PARASCHEVA” – MĂNĂSTIREA AGAPIA

13	GRADAȚIA (lat. gradatio = grad, treaptă)	Constă în trecerea progresivă, ascendentă sau descendentă, a unui aspect al realității de la un stadiu la altul. În gradația ascendentă (CLIMAX) sau descendentă (ANTICLIMAX), intensitatea fie crește până în punctul maxim, fie coboară până în punctul zero. În desfășurarea ei, gradația poate cuprinde și alte figuri de stil: epitete, enumerații, repetiții, hiperbole.	<p>Îl vedere azi, îl vede mâni Astfel dorința-i gata: El iar privind de săptămâni, Îi cade dragă fata. (M. Eminescu, <i>Luceafărul</i>)</p> <p>Mai departe, mai departe, Mai încet, tot mai încet, Sufletu-mi nemângâiet Îndulcind cu dor de moarte. „(M. Eminescu, <i>Peste vârfuri</i>)”</p>
14	HIPERBOLA (gr. hyperbole = a arunca peste)	Prin hiperbolă se măresc dimensiunile unei realități a lumii (ființe, lucruri, fenomene) pentru a impresiona cititorul. Hiperbola este des întâlnită în folclor ca procedeu de realizare a fantasticului și uneori e atât de des utilizată încât își pierde expresivitatea: „înghețat de spaimă”. Uneori hiperbola este generalizată la dimensiunile unei opere întregi: Fr. Rabelais, „ <i>Gargantua și Pantagruel</i> ”, J. Swift, „ <i>Călătoriile lui Gulliver</i> ”	<p>„Iar Oșlobanu, cu ciubotele dintr-o vacă și cu tălpile din alta” (I. Creangă, <i>Amintiri din copilărie</i>)</p> <p>„Sălbatecul vodă-n zale și-n fier Și zalele-i zuruie crunte, Gigantică poartă-o cupolă pe frunte, Și vorba e tunet, răsufletul ger, Iar barda-i din stânga ajunge la cer Și vodă-i un munte”</p>
15	INTEROGAȚIA RETORICĂ (lat. interrogatio = Întrebare)	Figură de stil prin care autorul sau poetul pune o întrebare sau un șir de întrebări la care nu așteaptă răspuns. Oratorul folosește interogația pentru a-l determina pe cititori să-și pună aceleași întrebări, pentru a exprima sentimente, dar niciodată îndoieli. El nu așteaptă un răspuns.	<p>„Nu ești frumoasă, nu ești înavuțită?... N-ai feciori mulți care te iubesc? N-ai cartea de vitejie a trecutului și a viitorului înaintea ta?... Pentru ce curg lacrimile tale?” (A. Russo, <i>Cântarea României</i>).</p> <p>„De ce nu voi pentru nume, pentru glorie să scriu? Oare glorie să fie a vorbi într-un pustiu?” (M. Eminescu, <i>Scrisoarea II</i>)</p>
16	INVERSIUNEA (lat. inversio = Răsturnare)	Figură de stil realizată prin inversarea ordinii obișnuite a cuvintelor cu scopul de a scoate în evidență un anumit aspect	<p>„o preafrumoasă fată”, „galbenele file” (M. Eminescu) „o tânăr umbră”, „rozul Bagdad” (Al. Macedonski)</p> <p>„Lângă salcâm sta-vom noi noaptea întreagă Ore întregi spune-ți-voi cât îmi ești dragă” (M. Eminescu, <i>Sara pe deal</i>)</p>

LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „CUVIOASA PARASCHEVA” – MĂNĂSTIREA AGAPIA

17	INVOCAȚIA RETORICĂ	Anticii își începeau operele lor cu o invocație către Muză. Ulterior, invocația a devenit o figură retorică prin care poetul se adresa unui personaj absent sau imaginar, de regulă o divinitate sau o personalitate a trecutului.	„Cântă, zeiță, mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul” (Homer, <i>Iliada</i>) Cum nu vii tu, Țepeș, Doamne, ca punând mâna pe ei, Să-i împarți în două cete: în smintiți și în mișei, Și în două temniți large, cu de-a sila să-i aduni, Să dai foc la pușcărie Și la casa de nebuni” (M. Eminescu, <i>Scrisoarea III</i>)
18	IRONIA	Figură de stil prin care lăsăm să se înțeleagă contrariul celor spuse. Ea poate lua forma autopersiflării, a batjocurii și a sarcasmului.	O, te-admir, progenitură, de origine romană ! (M. Eminescu)
19	METAFORA (gr. metaphora = Deplasare)	Figură de stil prin care, în baza unei analogii, un obiect este substituit sau comparat în mod implicit cu un alt obiect.	„Soarele, lacrima Domnului Cade în <i>mările somnului</i> .” (L. Blaga) „ <i>Cuibar rotind de ape</i> ” (M. Eminescu) „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă, Prin care trece albă, <i>regina nopții moartă</i> ” . (M. Eminescu)
20	METONIMIA (gr. metonymia = Înlocuirea unui nume prin alt nume)	Un obiect este numit prin alt termen desemnând un alt obiect, legat de primul printr-o relație de corespondență. Metafora poate fi transformată în comparație, pe când metonimia nu permite acest lucru. În metonimie se substituie: <u>cauza prin efect</u> (<i>lacrimi</i> în loc de suferințe) <u>efectul prin cauză</u> (<i>noroc</i> în loc de fericire), <u>conținutul prin obiect</u> (cerul în loc de Dumnezeu) <u>opera prin numele autorului</u> - se spune frecvent: <i>am achiziționat un Van Gogh</i> , în loc de <i>am cumpărat un tablou semnat de pictorul Van Gogh</i> ; <i>am cumpărat un bordeaux</i> , un <i>cașmir</i> , o <i>olandă</i> , un <i>persan</i> pentru produse provenind din regiunile pe care produsele le sugerează) <u>numele profesiei prin instrumentul reprezentativ al acesteia</u> : <i>un maestru al penelului</i> pentru un pictor) <u>numele unui lucru prin simbolul lui</u> : <i>sceptrul</i> , <i>tronul</i> , pentru puterea regală; <i>purpura</i> pentru suverani, <i>rasa</i> pentru călugări, <i>crucea</i> pentru creștinism, <i>semiluna</i> pentru musulmani, etc.	„La noi sunt cântece și flori / Și <i>lacrimi</i> multe, multe” (<i>Plugarii</i> de O. Goga) „Fața-i roșie ca mărul, <i>de noroc</i> i-s umezi ochii” (M. Eminescu, <i>Călin (File din poveste)</i>) „Stăpânul vitreg vă lovește / când <i>cerul</i> bine-vă-cuvântă” (<i>Plugarii</i> de O. Goga) „Tot ce stă în umbra crucii, împărați și regi s-adună Să dea piept cu uraganul ridicat de <i>semilună</i> ” (M. Eminescu, <i>Scrisoarea III</i>)

LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „CUVIOASA PARASCHEVA” – MĂNĂSTIREA AGAPIA

21	OXIMORONUL (gr. oxymoron = mușcătură ne bună)	Figură de stil rezultată prin alăturarea a doi termeni contradictorii. Spre deosebire de antiteză, oximoronul conține ca al doilea termen de obicei un epitet. Oximoronul creează imagini de mare efect poetic, surprinzătoare, cu putere inițiativă și revelatorie.	<p>„Venere, <i>marmură caldă</i>, ochi de piatră ce scânteie” (M. Eminescu, <i>Veneră și Madonă</i>)</p> <p>„Și <i>durerea mea cea dulce</i> u durerea ta alin-o.)</p> <p>Când deodată, tu, răsăriși în cale-mi, suferință, tu, <i>Dureros de dulce.</i> (M. Eminescu, <i>Odă (în metru antic)</i>)</p> <p>„Iubirea-i fum ce-și are-n plâns izvor Curata-i pară-n ochii plini de dor; De-o tulburi, e-o mare-n agonie, Și ce mai e? <i>Cuminte nebunie</i> Și <i>dulce fiere</i> care prins te ține” (W. Shakespeare, <i>Romeo și Julieta</i>)</p>
22	PARADOXUL (gr. Paradoxos = contrar așteptărilor)	Este o figură de stil înrudită cu antiteza și oximoronul și conține o afirmație contrazisă în partea a doua a enunțului.	<p>„Știu că nu știu nimic”. (Socrate)</p> <p>„Chiar dacă tac spun îndestul”. (Cicero)</p> <p>„Cine folosește forța își dovedește slăbiciune”. R. Tagore</p> <p>„Iubesc trădarea, dar urăsc pe trădători” (I.L.Caragiale)</p> <p>„Iubesc istoria României cu o ură grea”. (E. Cioran)</p>
23	PERSONIFICAREA (fr. personification)	Variantă mai nouă a <i>prozopopeii</i> (gr. Prosopopoiia - <i>prosopon</i> = <i>persoană</i> și <i>poiein</i> = a <i>face</i>), personificarea, inerentă fantasticului, prezentă mai ales în basme, legende, balade, constă în a atribui unei abstracțiuni, unui fenomen sau obiect însușiri aparținând ființelor umane: acțiuni, mișcări, mentalități sau sentimente	<p>„Pe Bărăgane <i>vântul țipă</i>” (N. Labiș)</p> <p>„Și melodia a <i>întins</i> spre tine / <i>brațele</i> ei reci” (N. Stănescu)</p>
24	REPETIȚIA (lat. repetitio)	Figură de stil constând în repetarea unor sunete, cuvinte sau sintagme cu scopul de a mări expresivitatea limbajului poetic prin readucerea în atenția cititorului a unor idei, sentimente sau obsesii tematice ale scriitorului. Repetiția poate fi <u>fonologică</u> (ia forma <u>aliterăției</u> - 1), <u>lexicală</u> (poate de veni <i>refren</i> , sau <i>leit-motiv</i> - 2) sau <u>gramaticală</u> (luând forma <i>chiasmului</i> - 3).	<p>„Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare” (M. Eminescu) – 1</p> <p>„Ziua <i>ninge</i>, noaptea <i>ninge</i>, dimineața <i>ninge</i> iar”. (V. Alexandri) – 2</p> <p>„Dormeau adânc sicriile de <i>plumb</i> Și flori de plumb și funerar veșmânt – Stam singur în cavou... și era vânt ... Și scârțâiau sicriile de plumb” (G. Bacovia, <i>Plumb</i>) - 2</p> <p>Jelui-m-aș și n-am cui / Jelui-m-aș vântului (Balada <i>Toma Alimoș</i>) -3</p>

25	<p>SINECDOCA (gr. synekdoke = cuprindere la un loc)</p>	<p>Este o variantă a metonimiei. Spre deosebire de aceasta, sinecdoca implică relații între doi termeni, relații bazate pe raporturi și substituiri: <u>întregul prin parte</u>: catarge pentru corăbii <u>Specia prin gen</u>: făptura lui Dumnezeu în loc de ființă umană <u>pluralul prin singular</u>: iobagul pentru iobagi <u>obiectul prin materia acestuia</u>: alăturile pentru trompete <u>concretul prin abstract</u>: <i>minciuna</i> în loc de oameni mincinoși, <i>sceptrul</i> pentru cunoașterea absolută, <i>mâna</i> pentru om</p>	<p>„Dintre sute de <i>catarge</i> / Care lasă malurile” (M. Eminescu) „Boliac cânta <i>iobagul</i> ș-a lui lațuri de aramă” (M. Eminescu, <i>Epigonii</i>) „<i>Alăturile</i> din orchestră au tăcut” (I. Minulescu) „<i>Minciuna</i> stă cu regele la masă” (Al. Vlahuță) <i>Mâna</i> care-a dorit <i>sceptrul universului</i></p>
----	---	--	---

